

Peter Hinckelmann Heidenreich Kirchovius

De Papismo Disputatio Anasceuastica Sexta. Continens praecipuos Romanae Synagogae errores refutatos, quos ea fovet in loco De Arbitrio Hominis Eiusque Libertate Et Viribus

Rostochii: Litteris Reusnerianis, 1607

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn756803071>

Druck Freier Zugang

P. Hinkelmann.

R.M. theol. 1607. 8.

- Constantia
- ① Joh. Enschlinus, de deo uno et vero 1607
 - ② Joach. Hemmingius, de criminatione majestatis 1607
 - ③ Joach. Fischerus, de peccato originali 1607
 - ④ Heid. Kirchovius, de substantia hominis 1607
 - ⑤ Joh. Redekerus, de discrimine legis ev. 1607
 - ⑥ Henr. Tectorius, de justificatione 1607
 - ⑦ Joach. Jordanius, de bonis operibus 1608
 - ⑧ Joan. Lutetius, de sacramentis 1608
 - ⑨ Joach. Hemmingius, de sacramento coenae 1608
 - ⑩ Heid. Kirchovius, de sac. confirmationis 1608
 - ⑪ Joh. ab Huda, de traditionibus 1608
 - ⑫ Paul. Brinerus, de votis monachatu 1608
 - ⑬ Nic. Fridricus, de adiaphoris 1608
 - ⑭ Henr. Hammerus, de oratione 1608
 - ⑮ Pet. Loft, de indulgentiis 1608
 - ⑯ Joh. Albinus, de morte 1608

1. 2.

DE PAPISMO
DISPUTATIO ANASCEUASTICA
SEXTA.

*Continens præcipuos Romana Synagoga erro-
res refutatos, quos ea fovet in loco*

De

ARBITRIO
HOMINIS EIUSQUE
LIBERTATE ET VIRI-
BUS,

*Reverende facultatis Theologica in Academia
Rostochiensis consensu:*

Moderatore & Doctore S S. Spiritu:
Sub Præsidio

M. PETRI HINKELMANNI
Verbi Divini ministri:

ad privatam συζητησιν proposita
ab

HEIDENRICO KIRCHOVIO
Hervordienſi Weſtphalo.

Horſt loco Solitis, 9. Cal. Octob.

•••••

ROSTOCHII,

Litteris Reulnerianis An. 1607.

DE PAPIAMO
SPECTATIO ANATOMIA

ARBITRIO
HOMINIS

M. PETRUS
HENRICHUS
ROSTOCKIENSIS

Lincii

DISPUTATIO VI.
DE ARBITRIO HOMI-
NIS EIUSQUE LIBERTATE.

πελεγόμενα,

I.

DOST locum de Peccato in proxima συζητήσει veri-
tatis cribro ventilatum, àq; Pontificiorum errorum
sordibus omnimodè perpurgatum; Locus de Libero
Arbitrio (quod Subjectum & receptaculum peccati
est principale) à fecibus & corruptelis Papisicis
equè defecandus & expurgandus, quàm rectissime ad manus su-
mitur.

II. Dignitatem, amplitudinem & necessitatem hujus materiae quod
attinet, ea talis ac tanta est, ut ad religionis Apostolicae integritatem
conservandam, animaq; beatitudinem aeternam ex fide verà & inte-
gra consequendam, maximè sit necessarium, ut hac doctrina de Libe-
ro Arbitrio in Ecclesia contra omnes corruptelas extet rectè, propriè
& perspicuè ex veris Scripturae fundamentis exposita; Siquidem hi-
storiae omnium temporum ostendunt, tristissimam in precipuis doctri-
nae caelestis capitibus ruinam, malorumq; cornucopiam in Ecclesia esse
fecutam, quando in hoc loco, admissa è τοποδιδασκαλία, à sacra Scriptura
genuina sententia, verborumq; sanorum forma discessum fuit.

III. Quocirca οὖν Ἰησὺ hunc locum pertractandum aggrediemur, &
pro consueta nostra methodo & modo, errores Antichristiana Romanae
Ecclesiae, quos circa hunc locum fovent, tuentur, retinent, in medium
proferemus, & ad lucem verbi Dei contemplabimur, perq; gratiam
DEI confundemus.

A 2

Majoris

IV. Majoris autem perspicuitatis causa in duo generalia subsequenta capita praesentem hanc diatribam dispartemus, quibus singulis errores proprios assignabimus.

I. Ostendemus errores, quos tuentur & defendunt, de facultate virium humanarum in rebus spiritualibus post lapsum hominis, & ante regenerationem ejus.

II. De facultate virium humanarum in ipso primo motu regenerationis seu conversionis hominis.

CAPUT PRIMUM.

De facultate virium humanarum post lapsum
sive ante regenerationem.

Primus Error.

Concilium
Triid. Sef. 6.
cap. 1. Can.
3.

Liberum Arbitrium quoad res spirituales, non prorsus per peccatum sublatum vel extinctum est, sed tantum fractum attenuatum & inclinatum.

REFUTATIO.

I. Quod haec Romanensium doctrina & assertio manifestam Pelagianam haeresin sapiat, & non modo manifestus ex omni parte diffuset erroribus, verum etiam portentosis, usque in Deum blasphemis exuberet mendacijs, id ipsum ex controversiarum indice & judice scriptura ad oculum demonstrabimus, quamprimum equivocationum Sophismata, quibus ut in omnibus, ita & in hoc articulo statum controversia solent implicare, de ponte (quod dicitur) deturbavimus.

II. Principio enim notandum, nos, quatenus Lib. Arbitrium Pontificij accipiunt, pro ipsa voluntatis substantia & metis seu intellectus essentia: Vel etiam pro diva potestate & facultate, quoad de omnibus rebus de seipsum intellectus & voluntatis, in naturalibus & externis actionibus minime omnium totaliter amissum extinctum & abolitum statuere: Tametsi per peccatum originale, modo non dicendo, misere depravatum vitiatum & inquinatum sit.

III. Non enim subjectum ipsum (puta mentis voluntatis & cordis substantia) post lapsum esse desijt, quoad ante fuit: Sed vires, quae sub-
jecto

jecte ipsi insunt, & qua ad Spiritualia requiruntur, in lapsu primo col-
lapsas & deperditas esse asseveramus ex verbo DEI: Negant Pon-
tificij.

IV. Affirmati nostri veritatem ac certitudinem, qua aduersam par-
tem falsitatis & mendacij conuincat, ex autoritate & apodicticis S.
Scripturae demonstrationibus deducimus & stabilimus. Et primū qui-
dem ex illis S. Scripturae dictis, que omnem omnino duriciam, quoad spi-
ritualia ex omnibus & singulis hominis partibus tollunt; e contra pu-
ram putam duriciam & efficacia seu facultatum nullitatem suppo-
nunt.

V. Primò etenim rationem & intellectum hominis, (qui princeps
anime facultas est) cacum non modo, sed ipsas etiam tenebras, hoc est,
omni carentē luce vera & salvifica agnitionis Dei & voluntatis illius
S. Scriptura frequentissime proclamant Es. 9. v. 1. Luc. 1. v. 79. Act. 26. v.
18. Eph. 5. v. 8. & Paulus Eph. 4. v. 15. 19. explicat clarius, quomodo ho-
mines nondum renati sint tenebra, videlicet propter ματαιότητα τῆς νοῦς
vanitatem mentis, & ομνοουὶν διαβολῶς excacationem intellectus, &
ignorantiam τῆς σοφίας ἐν αὐτοῖς que haret in natura ipsorum,

VI. Exempla S. Scripturae essent in promptu plurima: sed omisis-
ijs propter Thesum rationem, unicum adhuc doctoris Pauli, quod pra-
cipuum est ac propria sedes hujus materiae testimonium addemus ex
1. Cor. 2. v. 14. ubi sic ait: animalis homo non percipit ea que sunt
Spiritus Dei: In græco est ψυχικός, quod significat hominem viventem
vita naturali, hoc est, sensu & ratione sine Spiritu Sancto. Omnes enim
sumus ψυχικοί; tum quod gestamus corpus ψυχικόν Spirituali oppositum
1. Cor. 15. v. 44: Tam quod sensus carnis nostra & sapientia terre-
stris ψυχικὴ Iacob 3. v. 15.

VII. De hoc homine ψυχικῷ dicit Apostolus, quod nimirum ἡ δέξεται,
hoc est, simpliciter non capax & idoneum sit receptaculum Spiritus &
rerum Spiritualium. Qua quidem voce non modo omnis perfectio co-
gnitionis, sed ipsa quoque διδασκαλία & inchoatio ipsius, scribitur mēti homi-
nis

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

nis. Id quod mox altera voce declarat, cum ait: non potest cognoscere, hoc est, nihil habet in se vel à se, cognitionis Dei, nec potentiam ad se disponendum, convertendum & inducendum in eam.

VIII. Causam istius aduocatus & apelas in subsequentibus verbis demonstrat: Nimirum quia nullam *εργων* in se habet, & omnibus *νεανειοις τωδουαλιμοις* destitutus est, secundum qua Spiritualia cognosci & dijudicari possunt: Mundana enim, quibus aliquantum pollet homo, diuinam sapientiam pro stultitia criminantur & fastidiunt. 1. Cor. 1. v. 23. Hac de mente.

IX. Voluntatem quod attinet, ea non solum cum omnibus suis potentijs tanta laborat aduocata & imbecillitate, ut Paulus Rom. 3. v. 13. & David, Psalm. 14. v. 1. & 53. v. 4. asseuerent, omnes à praeceptis descivisse, & ne unum quidem superesse, qui à peccatis sit immunis: Sed etiam in Deum contumax & refractaria Rom. 8. v. 7. neg. legi Dei subiecta, Rom. 7. v. 23.

X. Hac duo corrupta sequuntur affectus cordis reluctando, Rom. 7. v. 21. volenti mihi facere bonum, adiacet malum. Ier. 17. v. 9; Prauum est cor hominis. Gen. 6. v. 5. c. 8. v. 21. omnis imaginatio in homine inclinata est ad malum omni tempore.

XI. Hinc etiam ipsa membra corporis, qua debeant esse arma iusticie, facta sunt arma iniquitatis, Rom. 6. 13. Rom. 3. v. 13. 14. Ideoq; libertatem arbitrij, quoad *δουλιαν* S. Scriptura non renatis, adeo detrahit, ut eos etiam seruos peccati pronuntiet Ioh. 8. v. 34. venundatos sub peccato, Rom. 7. v. 14. & captiuos in lege peccati.

XII. Ac ne languor solummodo virium humanarum his prae memoratis testimonijs significari & accusari putetur, sed in uniuersum omnis de rectitudine L. Arbitrij gloriatio tollatur, scriptura hominē in spiritualibus *νεκρον* mortuum nominat Ephes. 2. v. 5. quorum corpus peccati destruendum Rom. 6. v. 6. Externus homo corrumpendus 2. Cor. 4. v. 16. & caro crucifigenda sit Gal. 5. v. 24. ut novus homo creetur ad imaginem Dei Ephes. 4. v. 24. & is renouetur de die in diem 2. Cor. 4. v. 16.

Hinc

XIII. Hinc ita argumentamur: Quemadmodum homo corporaliter mortuus non potest se ex proprijs viribus preparare ad recipiendam vitam animalem, nec resuscitanti Deo ullo modo cooperari: Ita homo spiritualiter mortuus, non potest ex proprijs viribus se preparare & accommodare ad suscipiendam vitam Spiritualem & caelestem justiciam, nisi à Filio Dei à morte peccati liberatus fuerit, Ephes. 2. v. 5. convificavit nos in Christo. 1. Pet. 1. v. 3. Iohan. 3. v. 3. Ephes. 4. v. 24.

XIV. Firma igitur fixaq; stat. stabitq; perpetim Augustana nostra sententia, qua asseritur à nobis, homines universos post lapsam non renatos, neq; illuminatos per spiritum S. cum omnibus suis, esse in peccato, servos non dominos peccati, captivos non liberos, mancipia sabiana, non DE I filios, Spiritualiter mortuos non vivos.

XV. Hac contra papistarum haeretica mendacia aliquanto fusius voluimus pertractare, quia fundamentum & cardo controversiae in hoc primo errore consistit, & sequentium errorum solutiones hinc desumi possunt.

Secundus Error.

Præcipuum nostrorum Catholicorum thema est: in homine esse & manere naturalia integra. Hinc exurgunt sequentia theoremata: 1. Liberum Arbitrium ex suis naturalibus sine dono gratiae potest quodlibet peccatum mortale cavere. 2. Homo per L. Arbitrium potest ex suis naturalibus divina præcepta, quoad actus substantiam, implere. 3. Homo existens in peccato mortali potest removere obicem hoc est, peccatum mortale.

Gabriel Biel
lib. 2. dist. 27

REFUTATIO.

I. Tritum quidem sed verum est pronunciatum illud, dato uno inconvenienti sequuntur plura; Id quod hoc etiam loco manifestum evadit in incedo & Pontificiorum, qui ex falso, de L. Arbitrio, praesupposito errore primo, secundum hunc errorem impijssime effectum produunt.

II. Respondemus autem ad præcipuum illorum thema; quod illud manifeste

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

nifeste falsum sit & puditissimum mendacium; siquidem praestanti-
sima partes hominis, (quibus humana sapientia tribuere aliquid vi-
detur) ne minimam integritatis particulam, quoad spiritualia, retinu-
erunt ex protoplastorum naufragio. Probationes hujus rei in refutati-
one primi erroris, sat multas & solidas posuimus.

III. Theoremata quod attinet; ad primum respondemus: Solummo-
do illud verum esse & n, hoc est, de vitāis peccatis externa disciplina,
non autem de facultate tollendi interiorē pravitatem, hoc est, illa vi-
tia seu peccata nobiscum nascentia.

IV. Et probè hīc notetur contra adversarios Lombardi sententia,
lib. 2. dist. 25 qui dicit, hominem ante reparationem gratia, non posse non peccare
& venialiter & mortaliter; à cujus sententia dum discedunt alij
pontificia turpitudinis patroni, discordem suam in religione concordia-
m & errorem ipsimet produnt.

V. Ad secundum respondemus; cum substantia actus in prima
tabula praeceptis hac sit: Diligere Deum ex toto corde, tota anima, to-
taq; mente, Deut. 6. v. 5. Matth. 22. v. 36. Negativorum item
lib. de perf. praeceptorum omnium, substantia actus, teste Augustino, hac sit: Non
just. concupisces: Atq; sic substantia actus praeceptorum Dei, non tantam
opera, sed etiam internos motus & affectiones animi completatur &
constanter nos asserimus, nullum hominem arbitrij sui viribus legem
mandatorum implere, istaq; impletionē coram DEO justificari posse,
Rom. 3. v. 20. Gal. 2. v. 16. c. 3. v. 11,

VI. Lex enim non externam tantum sed internam etiam requirit
obedientiam, de qua Rom. 7. v. 14. c. 8. v. 37. Act. 15. v. 10. Frivolum
ergo plane est figmentum Romanensium, quod praecepta Dei facere,
quoad substantiam actuum, nihil aliud esse dicunt, quam externa opera
divinitus praecepta implere, secundum illud quod foris agendum est,
quamvis interiores motus non adhibeantur.

lib. 2. dist. 27 VII Ad tertium & ultimum, quod Gabriel Biel ponit, hominem
videlicet extra statum regenerationis positum, sine fide & Spiritu S.
solo

solo Arbitrio facientem opera preceptorum, non peccare: hic enim est sensus verborum eius. Respondeamus hoc axioma non minus falsum esse quam superius: nam quia corda non renatorum sunt sine Spiritu S. Doctore & Ductore, sine timore Dei & Vera fiducia erga Deum, non intendunt eum finem cum suis operibus qui à Deo præsriptus est & ei placet, igitur & homines non renati & opera eorum omnia sunt impia & displicentia Deo. Quisquid enim non est ex fide peccatum est, Rom 14. v. 24. sine fide impossibile est Deo placere, Hebr., 11. v. 6.; Et mala arbor non potest fructus bonos facere, Matth. 7. v. 18.

CAPUT SECUNDUM.

De viribus humanis in ipso primo motu regenerationis seu conversionis.

Primus Error.

Voluntas ex suis naturalibus se potest disponere, faciēdo quod in se est, ad gratiæ susceptionem: Quia præstantibus, quod in ipsis situm est, nunquam deest, neq; defuit, neq; defutura est divina gratia. Tum etiam in homine ejusmodi est concordia rationis & Spiritus à natura, ut qui obtemperat rationi, obtemperet etiam Spiritui Sancto.

REFUTATIO.

I. Non minus scitè quam verè inquit Cicero, qui semel verecundia fines transiit, eum oportet graviter impudentem esse: Sic etiam Esavita cum jam aliquoties frontem perfricuerunt, & in errorum excogitandorum impudentia lascivierunt, in eadem luxuriare nunquā non desistunt.

II. Etenim in positis ante erroribus maleferiata cum impudentia Liberum Arbitrium ante regenerationem, non tantū quoad veritatis solam, sed etiam quoad divini, & quidem in Spiritualibus, reliquum asseruerunt: jam porro effrontes errare pergunt, dicentes; hominem per innatam & superstitem post lapsum divini, si ad exercitia bonorum operum eam adhibeat & strenue exercent, posse habilem

B

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
bilem & idoneum ad suscipiendam Spiritus Sancti gratiam evadere.

III. Nos ut errorem etiam hunc fundamentaliter & totaliter destruamus, initio sponte largimur, hominem eumq; solum esse quidem capacem gratiae Dei & donorum Spiritualium ratione sc: subjecti, & respectu aliarum creaturarum irrationalium: Nulla enim post Angelos creatura est capax gratiae Dei, nisi solus homo, & hanc ipsam capacitatem Patres Orthodoxi propriissime per Liberum Arbitrium intelligunt, & eatenus intellectum in homine reliquum concedunt.

IV. Quod si vero vocabulum capacitatis & aptitudinis ulterius extendatur, & ad naturales vires seu potentias hominis accommodetur; quasi is se preparare possit ad gratiam, & habeat adhuc aliquid quod dignum Dei amore, & operatione Spiritus Sancti censei debeat, tunc nullo modo capacitatis vox tollerari potest, multo minus illa sententia, quod videlicet congruat divinae bonitati, ut homini non renato, facienti quod in se est, non denegat suam gratiam.

V. Sic enim Paulus 2. Cor. 3. inquit, non sumus idonei ex nobis ipsis ad cogitandum (quod videlicet congruat cum voluntate Dei & doctrina Evangelij) quicquam, velut ex nobis ipsis: Sed inavotus nostra ex Deo est. 1. Cor. 2. v. 12. Phil. 2. v. 13. Deus est qui operatur, & ut velimus & ut possimus verbum & gratiam Dei capere. Ioh. 1. v. 12. 13. Non ex sanguinibus neq; ex voluntate carnis, id est, proprijs inclinationibus humanarum virium: neq; ex voluntate viri, id est, ex facultate qua inest viris heroicis, sed qui ex Deo nati sunt, his dedit potestatem filios Dei fieri. Et de operibus infidelium certissimum, quod propter illa Deo non sint accepti, ac tantum non qualificentur ad gratiae susceptionem, ut etiam, juxta Theologorum axioma, in articulo justificationis, omnis vita infidelium & externa eorum disciplina, peccatum sit.

VI. Ad secundum erroris membrum, cujus sensus hic est; Deum suam gratiam semper praesto esse, si viderit animum ad ejus susceptionem paratum & promptum, nec reluctantem reperiat; Respondemus, hanc Liberi

beri Arbitrij ad gratiam preparationes, unde Scholastici meritum congrui suum extruunt, ipsissimos Pelagij heretici & verba & errores esse. Vide August. contra duas Epistolas Pelagij.

Lib. 4. c. 6.
& lib. 2. c. 5.

VII. Quod autem nihil nisi portenta sint ac Blasphemia diabolica, ex S. Scriptura probamus inde, quia illa clarè testatur, incipere non esse nostrum, nec ortum bona voluntatis ex nostro conatu emergere; Sed Sanctam cogitationem, bonum propositum, cupiditatem seu desiderium boni (ita enim exordium describit Augustinus) esse gratiam, donum & operationem Spiritus Sancti.

lib. de dogm: Eccles.
cap. 44.

VIII. Et hanc gratiam, causam vocat praevenientem, praecedentem, antecedentem cum Regio doctore Psal. 59. v. 11. & 21. v. 4. reliqua de hac nostra Orthodoxa sententia, Scriptura testimonia videantur phil. 1. v. 6. & 2. v. 13. 1. Cor. 4. v. 7. Ioh. 15. v. 15. Et sane perquam digna est memoria Richardi sententia: Liberi Arbitrij conatus crasse sunt, si à gratia non adjuventur, & nulli, si non excitentur. Excitat autem Deus, cum seminat bonum cogitatum; Nam immitendo bonam cogitationem nos praevenit.

IX. Quid deniq; sentiendum sit de sententia tertij axiomatis, videlicet de lucta & duello, qua rationi cum Siritu in homine non renato intercedunt, id ex conditione certaminis in renato, ex Paulo Rom. 7. & 8. quam optime doceri potest.

X. Nam in eo loco Paulus duos in natura hominis duces (puta legem peccati & legem mentis inter se pugnantes) committit: Illum inquit in consilijs habere τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, hunc τὸ φρόνημα τῆς πνεύματος: Illius authorem & instigatorem esse Diabolum, hujus πνεύμα χριστοῦ: Hunc sibi propositum habere ἡ δικαιοσύνη θεῶν ἰσθῆ ὑποθέσιν: Illum ἔχθραν εἰς θεόν. Unde exitum illius esse θάνατον, hujus autem ζωὴν.

XI. En, hinc Paulus tale carnis & mentis dissidium in ipsis etiam renatis asserit, ut Rom. 8. v. 7. rotundis verbis dicat, φρόνημα, hoc est, praestantissimos conatus carnis seu voluntatis non renata inimicari & adversari Deo, nec posse subijci legi Dei, & Rom, 7. v. 23. ex-
emplo

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

XII. Quod si vero D. Paulus, vas electum Dei, & cum eo omnes Sancti sponte & ingenuè fatentur atrox mentis & carnis dissidium, quid de illis, qui nondum renati sunt, statuendum censemus? Erubescant igitur & faceant Papales, cum suo fallaci & mendaci dogmate, quo talem carnis & Spiritus concordiam profitentur, quæ Schismatis & ἀνομιᾶς expers sit, & quod Deo obsequens sit homo, quamdiu rectæ rationis iudicio obtemperet.

Secundus Error.

Homo naturalibus suis viribus initium ad agendum & ad conversionem facere potest: Sed quia infirmior sit, quam ut bene cœpta perficere queat, S. Sanctus illa, quæ naturalibus viribus inchoata erant, adjuvat & absolvit.

REFUTATIO.

Concil:

Trid. sess. 6.
c. 5. Bellar.
lib. 6 de grat.
Et lib. Arb.
C. 15.

concil. Mi-
let. can. 5.

I. Quam belle Iesuitis conveniat cum tota posteritate Pelagianorum, vel ex hoc unico errore liquet adeo, ut non tam similes genitoribus suis liberi appareant, quam ipsi sunt Pelagio.

II. Quemadmodum enim is naturam ad bene agendum sufficere sibi iudicabat; gratiâ autem opus esse, ut eo melius natura bene agere possit. Ita Pontificij veros vulnerate libertatis limites egressi, agnoscunt adhuc in corrupta natura vires ad bene agendum idoneas, sed non sufficientes: Ideoq; auxilio gratiæ, quo natura adjuvetur, opus esse dicunt.

III. Contra falsam autem & impiam hanc Romanensium doctrinam, nos veram ex verbo Dei petitam huiusmodi opponimus, & iterum atq; iterum inculcamus: quod ne scintillula quidem Spiritualium virium relique manserit aut restet, quibus homo ad gratiam Dei prapare

se preparare, aut oblatam gratiam apprehendere, aut ejus gratia (ex se & per se) capax esse, aut se ad gratiam applicare aut accommodare, aut viribus suis proprijs aliquid ad conversionem suam, vel ex toto, vel ex dimidia vel minima parte conferre, agere, operari aut cooperari ex seipso possit; è diverso autem mera, quoad spiritualis conversionis initia *negotium*, passivitas & voluntas insit.

IV. Id quod ipsum in rei veritate non aliter se habere, ipse humani generis creator & instaurator, qui longe melius nobis ipsis hoc novit, expresse docet Gen. 6. v. 5. & 8. v. 21. Ioh. 6. v. 44. Et cum Deo Regius ille vates in Veteri Testamento, & D. Paulus in Novo Testamento, loco omnium Dei fidelium proclamant: non est justus, nec unus quidem: Non est qui intelligit (adimitur integritas & rectitudo iudicij) non est qui quarit Deum, (adimitur homini voluntatis bonitas, & studium rectum vera pietatis) omnes declinaverunt simul & inutiles facti sunt (adimuntur vires & conatus omnes. Psal. 14. v. 3. & 53. v. 4. Rom. 3. v. 23.

V. Quamobrem irrefragabiliter hinc sequitur, totum conversionis & salutis nostrae negotium, quoad principium medium & finem Deo Soli *πέντα* adscribi debere. Ioh. 3. v. 27. & 6. v. 44. 2. Cor. 3. v. 5. phil. 2. v. 13. Ioh. 15. v. 5. Deus pro sua misericordia nos visitat Luc. 1. v. 78. praevenit ps. 59. v. 11. & 21. v. 4. Ezech: 36. v. 36. cor durum emollit 2. parap: 3. v. 4. Aperit Act. 16. v. 14. convertit, circumcidit Ier 31. v. 15. Deut: 30. v. 6. enterit, intellectū illumminat, 2. cor. 4. v. 6. Deut 29. v. 3. & 4. operatur velle bonum phil. 2. v. 3. dat cor novum Ezech. 36. v. 26. renovat voluntatem, Rom. 12. v. 2. dat facultatem obediendi Rom. 6. v. 17. In summa solus, omnino solus, nos Deus regenerat 1. Petr. 1. v. 1. ac novam ac Sanctam creaturam ex homine veteri & impuro facit, Ephes. 2. v. 15.

Tertius Error.

Lutherani in conversione hominis, arbitrij libertatem tollunt, ipsam naturam violant, & seipso non solum bestiarum fimiles, sed omnino beluas rationis expertes, imò truncos faciunt.

Refu-

REFUTATIO.

I. Manifestum in his rancidis suis effatis mendacium erga nos profundunt Esavita. Nos enim arbitrij libertatem, puta interiorum & naturalem, seu motum illum voluntarium & spontaneum arbitrij humani adeo non negamus, ut, qui neget, eum cum August. non esse catholicum, dicamus.

II. Vltro largimur etiam in rebus civilibus cum Paulo ἐξουσίαν πνεύματος τῆς ἐκκλησίας 1. Cor. 7. ex qua iusticia quadam carnis procreari potest Rom. 2. v. 14. philip. 3. v. 6.

III. In rebus autem Spiritualibus nullam libertatem motus, nec libertatem rectitudinis vel minimam admittimus. Quomodo in toto disputationis nostra contextu prolixè hoc comprobavimus.

IV. Lutheri quoque propositionem, pure vel mere hominem se habere passivè in Spiritualibus, tuemur: observato tamen discrimine inter hominem & truncum sive saxum, quia truncus seu lapis simpliciter & natura sua est παθητικὸν, ἢ nunquam ἐνεργητικὸν: In homine autem est δύναμις quadam παθητικὴ qua non in trunco, & aptitudo sive ἐντελεσιολογικὴ habitus, & , ut ita dicam, idoneitas, siquidem subjectum est ἐνέργειαν vel habile conversionis.

V. Nec tamen perpetuò pati, sed tandem etiam ενεργεῖν hominem affirmamus, quando nimirum liberato arbitrio, voluntate jam illuminata, ad actiones Sanctas θεωπέτες alacriter fertur: Vbi enim Spiritus donum, ibi libertas 2. cor. 3. v. 17. Quo sensu Apostolus renatos gratia accepta ενεργεῖν vocat; Scriptura, omnia in Deo posse, nec quicquid αὐτῶν ipsis esse proficitur 2. Cor. 6. v. 1. phil. 4. v. 13. Matth. 17. v. 20. Hec autem arbitrij renati Synergia, in totum gratia Dei agentis in nobis, ut agamus, accepta ferenda est.

1. Cor. 15. v 10. 2. C. 13. v. 3.

AD ORNATISSIMVM M.
D N. HEIDENRICVM
KIRCHOVIVM SS. Theol;
Scudiosum.

Nomine non faltem sed re quicunq; mereri,
Theologi titulum vult sibi, grande decus.
Sacrorum is vigili varum monumenta labore
Evolvat, quæ sunt biblia dicta viris:
Lectio nec satis est, sed doctos deinde necesse est
Consulat Automedas singula recta sciat.
Heidenrice facis tum talia dumq; tuèris
Arbitrij quidnam relliquiæ valeant,
Perge ita, doctrinæ sic contra audentior esse
Ofores poteris, Theologusq; bonus.

*Iohannes Culorvius Pent Zlinen:
Megapol.*

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16

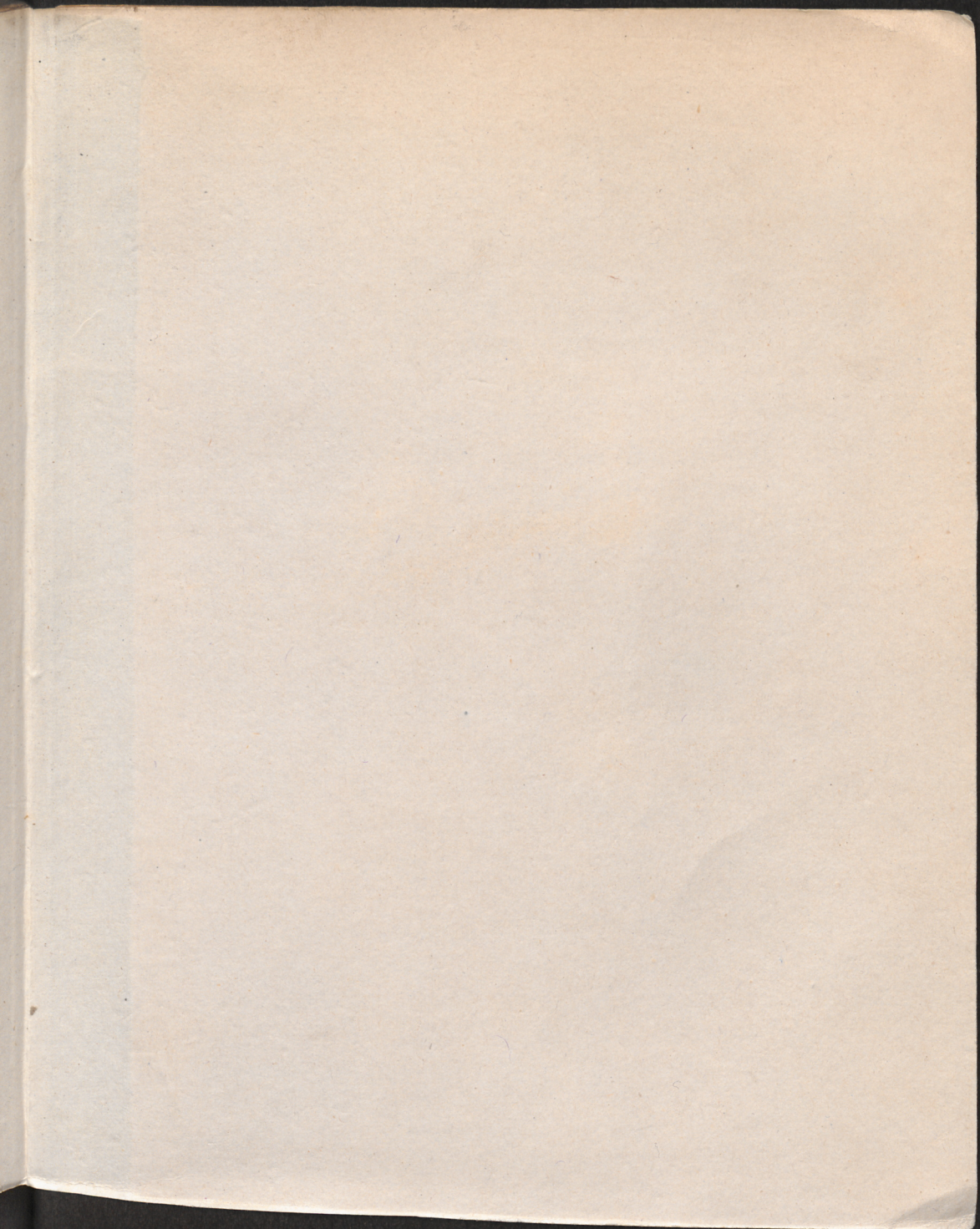
UNIVERSITÄT ROSTOCK

D. N. HEIDENRICH

PHYSICUS

1784

Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.

AD ORNATISSIMAM
D. N. HEIDENRICH
KIRCHOVIVM SS.
Studiosum.

Nomine non saltem sed re quicunq; r
Theologi titulum vult sibi, grand
Sacrorum is vigili varum monumenta
Evolvat, quæ sunt biblia dicta vi
Lectio nec satis est, sed doctos deinde
Consulat Automedas singula re
Heidenrice facis tum talia dumq; tu
Arbitrij quidnam reliquæ valea
Perge ita, doctrinæ sic contra audentic
Osos poteris, Theologusq; bon

Johannes Culorvius

